

بررسی اثر تعاملی مدیریت سود و سود تقسیمی در شرکت‌های

پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

مریم برادران^{۱*}، محمد عمویی^۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۴/۲۹

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۳/۰۹

چکیده

این تحقیق به دنبال بررسی اثر تعاملی و متقابل مدیریت سود و سود تقسیمی بر یکدیگر است. روش این تحقیق همبستگی بوده و تحقیق به لحاظ هدف تحقیقی کاربردی محسوب می شود. همچنین به لحاظ گردآوری داده ها و اطلاعات نیز تحقیقی کتابخانه ای است. جامعه آماری این تحقیق شامل شرکتهای فعال در بورس اوراق بهادار تهران است و روش نمونه گیری نیز غربالگری است. دوره زمانی تحقیق بین سالهای ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ است. فرضیه ها به روش تحلیل رگرسیونی به وسیله نرم افزار ایویوز نسخه ۸ مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج بررسی تحلیلی نشان می دهد که مدیریت سود تاثیر منفی و معناداری بر سود تقسیمی دارد. در عین حال سود تقسیمی نیز تاثیر منفی و معناداری بر مدیریت سود دارد.

کلمه های کلیدی: مدیریت سود، سود تقسیمی بورس اوراق بهادار تهران

^۱ مدرس موسسه غیر انتفاعی روزبهان شهرستان ساری، ایران Marybaradaran10@gmail.com
^۲ کارشناسی ارشد رشته حسابداری موسسه غیر انتفاعی روزبهان شهرستان ساری ایران mohammadamoi96@gmail.com

۱- مقدمه

امروزه مدیریت سود یکی از موضوعات بحث برانگیز و جذاب در پژوهش‌های حسابداری به شمار می‌رود. به دلیل این که سرمایه‌گذاران به عنوان یکی از فاکتورهای مهم تصمیم‌گیری به رقم سود توجه خاصی دارند، این پژوهش‌ها از جنبه رفتاری، اهمیت خاص خود را دارد. پژوهش‌ها نشان داده است که نوسان کم و پایدار سود، حکایت از کیفیت آن دارد. به این ترتیب، سرمایه‌گذاران با اطمینان خاطر بیشتر در سهام شرکت‌هایی سرمایه‌گذاری می‌کنند که روند سود آنها باثبات‌تر است (سرلک و اکبری، ۱۳۹۲).

سیستم حسابداری فعلی در برخی موارد اختیاراتی را برای مدیران جهت مدیریت سود قائل شده است. مدیران می‌توانند از این اختیارات در گزارشگری سود برای دستیابی به اهداف خود استفاده کنند. باید توجه داشت تا زمانی که مدیران از اختیارات خود در محدوده‌ی استانداردهای پذیرفته شده‌ی حسابداری استفاده می‌کنند، هر دو نوع مدیریت سود غیرقانونی نیست. مدیران اختیاراتی در مورد نحوه‌ی گزارشگری مالی خود به صورت محافظه‌کارانه یا جسورانه دارند، بنابراین مدیریت واقعی سود و مدیریت حسابداری سود ابزارهای سودمندی برای مدیریت سود، هستند (ماتسورا، ۲۰۱۸).

دلایل احتمالی زیادی برای مدیریت سود وجود دارد. برای مثال، اگر شرکتی سود باثباتی گزارش کند، سهامداران احساس اطمینان بیشتری خواهند کرد، مدیریت سود تاثیر مطلوبی بر ارزش سهام و هزینه‌ی سرمایه دارد یا سهامداران اطلاعات بیشتری از اعلام سود به دست خواهند آورد (لی و همکاران، ۲۰۱۷). بنابراین، با توجه به اهمیت سود و محتوای اطلاعاتی بالایی که سود دارد مدیران همواره در تلاشند که در راستای اهداف خاصی که دنبال می‌کنند، مبلغ سود گزارش شده را دستکاری نمایند (خدادادی و جان جانی، ۱۳۹۱).

در نتیجه دستکاری یا مدیریت سود می‌توان انتظار داشت که بسته به رویکرد این پدیده، تاثیرات متفاوتی بر عملکرد شرکت و سیاست‌های کلان آن نیز دیده شود. یکی از این حوزه‌هایی که می‌تواند در ارتباط با مدیریت سود باشد، سود تقسیمی است. ادبیات موجود نشان می‌دهد که مدیریت سود چنانچه در راستای منافع مدیران باشد، می‌تواند تاثیر معناداری بر تقسیم سود بگذارد. در این وضعیت احتمالاً مدیران رغبت بیشتری برای تقسیم سود خواهند داشت تا نشان دهند که شرکت از لحاظ سودآوری در وضعیت مطلوبی قرار

فصلنامه کنکاش مدیریت و حسابداری، جلد ۲، شماره ۳، پاییز ۱۴۰۱

دارد. اگرچه به طور دقیق نمی توان اذعان کرد که الزاماً مدیری سود منجر به تقسیم سود بالاتر خواهد شد (بکمن و همکاران، ۲۰۲۱).

در سوی مقابل، می توان رابطه ای متقابل نیز برای این دو پدیده متصور بود. بدین معنا که احتمالاً شرکت هایی با تقسیم سود بالاتر به دلیل افزایش سطح انتظار سهامداران نسبت به کیفیت سودآوری، مدیران را وادار خواهند ساخت که یا با عملکرد مناسب ارزش آتی شرکت را افزایش داده و سودآوری کنند و یا در صورت عدم توانایی در ایجاد سود پایدار، احتمالاً به سمت مدیریت سود گرایش پیدا خواهند کرد (ویگانند و همکاران، ۲۰۲۱).

بر اساس آنچه بیان شد و با مرور ادبیات تحقیق می توان نتیجه گرفت که مدیریت سود و سود تقسیمی در یک رابطه دو سویه با یکدیگر قرار دارند اما هرگز در تحقیقات داخلی به این مسئله پرداخته نشده است و به طور تجربی مشخص نیست که این مسئله در بورس اوراق بهادار تهران به چه شکل خواهد بود. خصوصاً آنکه در مسئله سود تقسیمی شرکتها، شاخص های مختلف دیگری نظیر وضعیت اقتصادی شرکتها و اقتصاد کلان نیز می تواند موثر باشد. با این اوصاف مسئله اصلی آن تحقیق آن است که مدیریت سود و سود تقسیمی چه تاثیری بر یکدیگر دارند؟

۲- مبانی نظری تحقیق

سودآوری

یکی از رایج ترین روش های مورد استفاده در تجزیه و تحلیل های بنیادی و ارزش گذاری شرکتها، روش مبتنی بر سود حسابداری است. بنابراین متغیرهای حسابداری، به ویژه سود، در کانون توجه تحلیل گران مالی قرار دارند. پنمن (۲۰۰۰)، بر این عقیده است که بهایی که سرمایه گذاران برای خرید سهام می پردازند، بابت خرید سود شرکت است. البته، سهامداران فقط به سود دوره جاری توجه نمی کنند، بلکه آنها برای تعیین ارزش سهام، به سودهای آتی، پایداری سود و بازدهی آن نیز توجه دارند. تحلیل گران نیز برای ارزش گذاری سهام، سود شرکت و بازدهی آن را پیش بینی می کنند. معمولاً، بازار بر سود شرکت به عنوان یک معیار کلی تمرکز می کند و چنانچه در پیش بینی سود خطائی رخ داده باشد، بلافاصله بازار نسبت به آن واکنش نشان می دهد. به دلیل

اهمیت سود، مدل‌های ارزش‌گذاری مبتنی بر داده‌های حسابداری رسماً بر سود تمرکز کرده‌اند (دارابی و همکاران، ۱۳۹۲).

مفهوم سود

در ابتدای پیدایش انسان منفعت‌گرایی در ذات او بوده است. با پیدایش علم اقتصاد و در کنار آن حسابداری مفهوم منفعت‌گرایی جای خود را پیدا کرده است. به طوری که حسابداری دو طرفه با نظریه‌ی مالکیت شروع شد؛ بعدها نظریه‌ی تئوری تفکیک شخصیت مطرح گردید. در این تئوری، شخصیت واحد تجاری جدای از شخصیت صاحبان آن بوده و هدف مؤسسه ایجاد سود حسابداری برای سهامداران و بستانکاران بوده است؛ و به دنبال آن تئوری‌های مؤسسه، حقوق باقی مانده و وجوه مطرح شدند؛ که هر کدام تقسیم جدیدتری از اطلاعات حسابداری به خصوص سود را ارائه می‌دهند. در تئوری وجوه، سود حسابداری معنی و مفهومی ندارد، در تئوری مؤسسه واحد تجاری یک بنگاه اجتماعی به حساب می‌آید که برای عموم منافع ایجاد می‌کند و منافع آن سود حسابداری نیست بلکه ارزش افزوده است. امروزه اقتصاددانان می‌گویند سود تنها انگیزه‌ی تاسیس مؤسسات نیست بلکه معتقدند که مؤسسات با اهداف رفاهی، اجتماعی و اقتصادی هم ممکن است ایجاد شوند البته در کنار نظریه‌ی اقتصاد دانان این نظریه وجود دارد که اکثر واحدهای تجاری برای سودآوری تاسیس می‌شوند (قربانی، ۱۳۸۹).

مدیریت سود

از دیدگاه وایلد و همکاران (۲۰۰۱)، مدیریت سود به مداخله‌ی عمومی مدیریت در فرآیند تعیین سود که غالباً در راستای اهداف دلخواه مدیریت می‌باشد، اطلاق می‌گردد. با افزایش منابع در اختیار مدیریت، میزان افراد ذینفع در مورد شرکت نیز افزایش می‌یابد که پیامد چنین شرایطی بروز تضاد منافع است. در نتیجه تضاد منافع، تنها منافع سهامداران مطرح نیست، بلکه منافع کلیه‌ی ذینفعان؛ شامل اعتبار دهندگان، کارمندان، جامعه و غیره مطرح است. هیل و جونز (۱۹۹۲) معتقدند، از آنجایی که تصمیمات مدیران به طور مستقیم روی همه‌ی گروه‌های ذینفع اثر می‌گذارد، بنابراین باید به مدیر به عنوان نماینده‌ی همه‌ی ذینفعان نگریسته شود نه فقط نماینده‌ی یک گروه خاص.

مهمترین عوامل موثر بر مدیریت سود را به قرار ذیل می‌توان برشمرد:

اندازه شرکت

اندازه شرکت اغلب شاخصی برای در دسترس بودن اطلاعات در بازار مورد استفاده قرار می‌گیرد. اطلاعات برای شرکت‌های بزرگ اغلب در دسترس‌تری از اطلاعات برای شرکت‌های کوچک می‌باشد و تحلیل‌گران هم درباره شرکت‌های بزرگ در مقایسه با شرکت‌های کوچک تحقیقات بیشتری انجام می‌دهند و نیز محتوای اطلاعاتی اعلامیه‌های سود خالص شرکت‌های بزرگتر بیشتر است. موزز (۱۹۸۷) معتقد است هر چه اندازه‌ی شرکت بزرگتر باشد، مدیران این شرکت‌ها انگیزه‌ی بیشتری برای مدیریت سود خواهند داشت. زیرا، با بزرگ‌تر شدن شرکت‌ها، مسئولیت پاسخ‌گویی مدیران در مقابل ذی‌نفعان بیشتر، افزایش می‌یابد.

ساختار مالکیت

بلک (۱۹۹۲) معتقد است مدیران شرکت‌هایی که مالکان متعدد دارند و از سهامداران عمده برخوردار نیستند، انگیزه‌ی بیشتری برای مدیریت سود دارند. زیرا، هزینه‌ی پردازش اطلاعات برای سهامداران جزء توجیه اقتصادی ندارد. در نتیجه، آنان مجبورند به اطلاعات سود و زیان گزارش شده توسط مدیریت شرکت‌ها اتکا کنند.

تغییر در عملکرد شرکت

عملکرد شرکت را می‌توان با استفاده از شاخص‌های متعددی مانند تغییر در میزان فروش، تولید، جریان نقدی، نسبت بازدهی حقوق صاحبان سهام و نسبت بازدهی دارایی‌ها اندازه‌گیری کرد. آباربانل و لیهاوی (۲۰۰۱) و اسکینر و اسلوان (۲۰۰۱) به این نتیجه رسیدند که تفاوت بین سود واقعی و شاخص از قبل تعیین شده (سود پیش‌بینی شده) با افزایش عملکرد شرکت، افزایش می‌یابد. آنان به این نتیجه رسیدند که میزان عملکرد بر مدیریت سود موثر است.

اندازه حسابرس

در اکثر کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه، اندازه موسسات حسابرسی به عنوان یکی از مناسب‌ترین شاخص‌ها برای کیفیت حسابرسی در نظر گرفته می‌شود. این بدان معناست که تصور عموم استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی آن است که موسسات حسابرسی

بزرگ دارای اعتبار و شهرت بیشتری بوده و این اعتبار، کیفیت حسابرسی صورت گرفته وی را تضمین می نماید.

دی آنجلو (۱۹۸۱)، اینگونه اظهار نموده که استفاده کنندگان صورتهای مالی به کیفیت گزارش های حسابرسی اهمیت داده و قابلیت اتکای گزارش های ارائه شده را بطور ذهنی برآورد می کنند. همچنین در تصمیمات سرمایه گذاران، برآوردهای خود را از قابلیت اتکا صورتهای مالی تاثیر می دهند.

پیش بینی رشد سود های آینده ی شرکت

غالباً پیش بینی می شود شرکت هایی که از رشد مداوم سود طی چند سال متوالی برخوردار هستند، در آینده نیز به این روند ادامه دهند. بارث و دیگران (۱۹۹۲) به این نتیجه رسیدند سهام شرکت هایی که از رشد مداوم سود طی چند سالی متوالی برخوردار هستند، به مبلغی بیش از سهام شرکت هایی که دارای چنین رشدی نیستند، ارزش گذاری می شوند. هنگامی که این رشد متوقف می شود، ارزش سهام شرکت های مزبور به شدت سقوط می کند. این موضوع انگیزه ی زیادی برای انجام مدیریت سود ایجاد می کند. در این حالت، هدف مدیریت سود جلوگیری از کاهش سود و ارزش سهام اینگونه شرکت هاست.

پیشینه تحقیق

هوآنگ و همکاران (۲۰۲۲)، در تحقیقی به بررسی رابطه بین سود تقسیمی شرکتها و تحلیل وضعیت سود دهی شرکت پرداختند. این مطالعه بر روی شرکتهای چینی در خلال سالهای ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۸ صورت گرفته است. نتایج نشان داد که تحلیلگران پیش بینی های سود خود را پس از سود سهام به طرز خوش بینانه ای سوگیری می کنند. مطالعه بیشتر نشان می دهد که تأثیر سود سهام بر تعصب خوش بینانه تحلیلگر زمانی که شرکت دارای مالکیت نهادی کمتری است یا زمانی که تحلیلگر در یک شرکت کارگزاری کوچک است، مهم تر است..

ویگانگ و همکاران (۲۰۲۱)، در تحقیقی به بررسی تاثیر مدیریت سود بر سود تقسیمی شرکت پرداختند. این تحقیق که بروی بیش از ۲۰۰ شرکت آمریکایی صورت گرفت نشان داده است که معیارهای استاندارد مدیریت سود نسبت به درآمدهای غیرمنتظره، که هدف فرضی مدیریت سود است، رابطه قوی تری با مسیرهای عملکرد دارند. شرکت هایی که به نظر می رسد سود بیشتری را مدیریت می کنند، احتمالاً سود سهام خود را افزایش می دهند،

فصلنامه کنکاش مدیریت و حسابداری، جلد ۲، شماره ۳، پاییز ۱۴۰۱

اما معیارهای استاندارد مدیریت سود، تغییرات در ارزش شرکت را در مورد اعلامیه‌های تغییر سود سهام توضیح نمی‌دهند. بکارگیری معیارهای استاندارد مدیریت سود بدون در نظر گرفتن مسیرهای عملکرد می‌تواند منجر به اشتباه در تلاش مدیران برای افزایش ارزش شرکت برای مدیریت سود شود.

لی و همکاران (۲۰۲۱)، در پژوهشی با عنوان «آشفته‌گی مالی، کنترل داخلی و مدیریت سود: شواهدی از چین» دریافتند که شرکت‌های دارای آشفته‌گی مالی تمایل به مدیریت سود تعهدی بیشتر و مدیریت سود واقعی کمتری دارند. کنترل داخلی با مهار مدیریت تعهدی و مدیریت سود واقعی، بر تعدیل رابطه بین پریشانی مالی و مدیریت سود تأثیر می‌گذارد. این مطالعه بینش بیشتری در مورد مدیریت سود و کنترل داخلی در شرکت‌های مضطرب مالی، به ویژه از منظر اقتصاد در حال ظهور، ارائه می‌دهد.

فروود و همکاران (۲۰۲۰)، در تحقیقی با عنوان مدیریت سود اقلام تعهدی در پاسخ به قیمت نفت»، با بررسی تاثیر بحران نفت در سال ۲۰۱۴ بر عملکرد شرکتها به افزایش قابل توجه مدیریت سود پس از افت قیمت نفت دست یافت. بر این اساس، در سه ماهه سوم و چهارم سال ۲۰۱۴، شرکت‌ها درآمد خود را تنظیم کردند و اقلام تعهدی غیر عادی در کاهش درآمد شناسایی شد. سهم این مطالعه درک تأثیر شوک‌های اقتصاد کلان بر رفتار مدیریت سود را تکمیل و گسترش می‌دهد.

یعقوبی و موسوی (۱۴۰۰) در تحقیقی به بررسی تاثیر کیفیت سود بر سود تقسیمی پرداختند. در این پژوهش ارتباط میان کیفیت سود و سیاست تقسیم سود مورد بررسی قرار می‌گیرد. کیفیت سود هر شرکتی نقش مهمی در سیاست تقسیم سود آن شرکت دارد و سود تقسیمی درآمدهای شرکت است که بین سهامداران توزیع می‌شود. سود خالص شرکت‌ها به سهامداران از طریق سود تقسیمی تخصیص می‌یابد و یا به صورت سود انباشته در شرکت نگهداری می‌شود. کیفیت سود یکی از واژگان حسابداری بوده که هیچ‌گونه اتفاق نظری در خصوص تعریف آن وجود ندارد و در سال‌های اخیر و پس از بحران‌های مالی متعدد که باعث شده بسیاری از شرکت‌ها از لحاظ مالی متضرر گردند، اهمیت یابد. در تحقیق حاضر به شناسایی تاثیر کیفیت سود بر سیاست تقسیم سود پرداخته شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که بین تغییرات کیفیت سود و سیاست تقسیم سود شرکت‌ها در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد.

محفوظی و همکاران (۱۴۰۰)، نیز تحقیقی به منظور بررسی تاثیر مدیریت سود ارقام تعهدی بر سیاست تقسیم سود پرداختند. همچنین در این تحقیق نقش تعدیل‌کنندگی اهرم مالی در ارتباط میان ارقام تعهدی اختیاری و سیاست تقسیم سود مورد بررسی قرار گرفت. روش این تحقیق از نظر هدف، کاربردی و از نوع، توصیفی است. در این تحقیق برای سنجش ارقام تعهدی اختیاری از مدل دیچو و همکاران (۱۹۹۵) استفاده شد. همچنین از نسبت میزان سود (زیان) تقسیم شده بر سود (زیان) خالص پس از کسر مالیات برای سنجش سیاست تقسیم سود استفاده شد. در این تحقیق تعداد ۱۰۱ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سالهای ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۷ به عنوان نمونه آماری و به روش حذف سیستماتیک انتخاب شدند. فرضیه‌های تحقیق با استفاده از برازش مدل‌های رگرسیون خطی و با استفاده از نرم‌افزارهای ایویوز ۱۰ و اکسل ۲۰۱۰ مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج تحقیق نشان داد که ارقام تعهدی اختیاری به طور مثبت و معنادار بر سیاست تقسیم سود تاثیرگذار است؛ اما نقش تعدیل‌کنندگی اهرم مالی در ارتباط میان ارقام تعهدی اختیاری و سیاست تقسیم سود به طور معنادار مشاهده نشد.

دزفولی و همکاران (۱۳۹۸) در تحقیقی با عنوان « بررسی تأثیر عدم اطمینان اقتصادی بر مدیریت سود مبتنی بر ارقام تعهدی و مدیریت سود واقعی» به این نتیجه دست یافته است که معیارهای عدم اطمینان اقتصادی (رشد تولید ناخالص ملی، نرخ تورم، نرخ ارز و نرخ بهره) تأثیر مثبت و معناداری بر مدیریت سود مبتنی بر ارقام تعهدی دارد. علاوه بر این، نتایج پژوهش نشان می‌دهد که معیارهای عدم اطمینان اقتصادی (رشد تولید ناخالص ملی، نرخ تورم، نرخ ارز و نرخ بهره) تأثیر مثبت و معناداری بر مدیریت سود واقعی (هزینه اختیاری غیرعادی، هزینه تولید غیر عادی و جریان‌های نقدی عملیاتی غیرعادی) دارد.

رحیمی (۱۳۹۸)، تحقیقی با عنوان « بررسی نقش تعدیلگر کیفیت حسابرسی بر رابطه بین معامله با اشخاص وابسته و مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران»، انجام داده است. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل مدل‌های تحقیق وی نشان می‌دهد که معاملات اشخاص وابسته بر مدیریت سود تاثیر مثبت و معناداری دارد. همچنین، کیفیت حسابرسی اثر تعدیلگر منفی و معناداری بر رابطه بین معامله با اشخاص وابسته و مدیریت سود دارد.

۳- فرضیه تحقیق

فرضیه اول: سود تقسیمی بر مدیریت سود تاثیر معناداری دارد.

فرضیه دوم: مدیریت سود بر سود تقسیمی تاثیر معناداری دارد.

اهداف تحقیق

✓ هدف اصلی:

بررسی تاثیر تعاملی مدیریت سود و سود تقسیمی در شرکتهای فعال در بورس اوراق

بهادار تهران

✓ اهداف فرعی:

۱- بررسی تاثیر سود تقسیمی بر مدیریت سود

۲- بررسی تاثیر مدیریت سود بر سود تقسیمی

۴- روش تحقیق

تحقیق حاضر بر حسب روش از نوع همبستگی می باشد. در تحقیق همبستگی، هدف اصلی آن است که مشخص شود آیا رابطه‌ای بین دو یا چند متغیر کمی وجود دارد و اگر این رابطه وجود دارد، اندازه و حد آن چقدر است؟ باید توجه داشت که تحقیق همبستگی هرگز به تبیین یک رابطه علت و معلولی نمی پردازد، بلکه صرفاً یک رابطه را توصیف می کند صرف نظر از اینکه این رابطه، رابطه علت و معلولی است یا خیر. وجود یک رابطه قوی، پیش بینی را امکان پذیر می سازد.

میزان رابطه بین دو متغیر معمولاً از طریق یک ضریب همبستگی بیان می شود که عددی بین -۱ و +۱ است. دو متغیر که به هم وابسته نیستند، ضریبی نزدیک صفر و دو متغیر که قویاً به هم وابسته اند، ضریبی نزدیک ± 1 دارند. از طرفی دو متغیر می توانند به صورت معکوس نیز به هم وابسته باشند. در چنین حالتی ضریب رگرسیون، عددی منفی خواهد بود که در صورت وجود رابطه قوی معکوس، ضریب مربوطه نزدیک -۱ می باشد.

همچنین، تحقیق حاضر از منظر هدف، از نوع تحقیقات کاربردی می باشد. تحقیقات کاربردی تحقیقاتی هستند که نظریه ها، قانونمندی ها، اصول و فنونی را که در تحقیقات بنیادی تدوین می شوند را برای حل مسائل اجرایی و واقعی به کار می گیرند. این نوع تحقیقات بیشتر بر مؤثرترین اقدام تاکید دارند و علت ها را کمتر مورد توجه قرار می دهند.

این تاکید بیشتر به واسطه آن است که تحقیقات کاربردی به سمت کاربرد عملی دانش هدایت می‌شود (سرمد و همکاران، ۱۳۸۸).

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری پژوهش عبارت است از کلیه شرکتهای فعال در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. روش نمونه‌گیری در پژوهش حاضر روش حذف سیستماتیک می‌باشد که با توجه به محدودیت‌های زیر تعدادی از شرکت‌ها از کل جامعه مورد بررسی حذف می‌گردند و نمونه آماری بدست می‌آید. برای جامعه مورد پژوهش محدودیتهای زیر را جهت تعیین نمونه آماری، اعمال می‌گردد:

۱- شرکت‌های حذف شده از ابتدای سال ۱۳۹۲ تا کنون

۲- شرکت‌هایی که جزء صنایع سرمایه‌گذاری، واسطه‌گری مالی، هلدینگ، بانک و لیزینگ می‌باشد.

۳- شرکت‌هایی که تغییر سال مالی داشته‌اند

۴- شرکت‌هایی که دارای وقفه معاملاتی بیشتر از سه ماه باشند.

۵- شرکت‌هایی که تاریخ سال مالی آنها منتهی به ۱۲/۲۹ نمی‌باشد

با توجه به دوره مورد تحقیق تعداد نمونه بصورت زیر می‌باشد:

تعداد	شرح
۴۹۹	تعداد کل شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تا ابتدای سال ۱۳۸۷
	کسر می‌شود:
۱۱۱	تعداد شرکت‌های حذف شده از ابتدای سال ۱۳۹۲ تا کنون و یا فاقد اطلاعات در دسترس
۶۶	تعداد شرکت‌هایی که جزء صنایع سرمایه‌گذاری، واسطه‌گری مالی، هلدینگ، بانک و لیزینگ می‌باشد.
۴۱	تعداد شرکت‌هایی که تغییر سال مالی داشته‌اند
۸۳	تعداد شرکت‌هایی که دارای وقفه معاملاتی بیشتر از سه ماه باشند.
۸۹	تعداد شرکت‌هایی که تاریخ سال مالی آنها منتهی به ۱۲/۲۹ نمی‌باشد
۱۰۹	تعداد نمونه آماری

لذا با توجه به محدودیتهای فوق تعداد نمونه‌های شرکت برابر با ۱۰۹ شرکت می‌

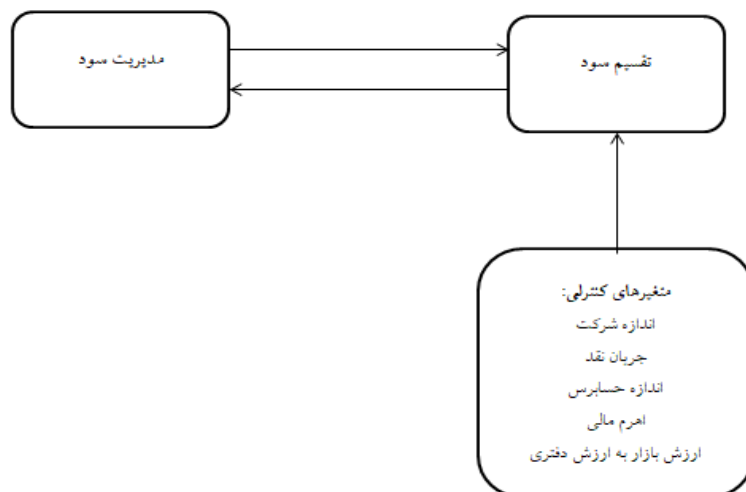
باشد.

روش‌ها و ابزار گردآوری اطلاعات

در این تحقیق جمع‌آوری و بررسی اطلاعات مورد نیاز، در دو بخش انجام گرفته است. بخش اول که شامل مبانی نظری موضوع و سوابق تحقیقات انجام شده است، با استفاده از روش مطالعه کتابخانه‌ای، استفاده از کتاب‌های دانشگاهی مرتبط با موضوع، مقالات ارایه شده در مجموعه مقالات همایش‌های علمی، پایان‌نامه‌ها و جستجوی اطلاعات و ترجمه منابع الکترونیکی در اینترنت، شبکه‌های اطلاعاتی و... می‌باشد. در بخش اول پژوهش از ابزارهای فیش‌برداری و پرینت کامپیوتری استفاده شده است. بخش دوم شامل جمع‌آوری آمار و اطلاعات مربوط به متغیرهای مورد مطالعه در جامعه آماری می‌باشد. در بخش دوم پژوهش برای جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز، از گزارشهای مالی منتشر شده از مجموعه اطلاعات سری‌های زمانی سازمان بورس اوراق بهادار ایران، صورت‌های مالی حسابرسی شده مندرج در سایت بورس اوراق بهادار و نرم‌افزار ره‌آورد نوین و اسناد موجود در کتابخانه سازمان بورس و اوراق بهادار تهران استخراج شده است.

۵-مدل و نحوه اندازه‌گیری متغیرها

برای بررسی روابط بین متغیرها در وهله نخست نیاز به در اختیار داشتن یک مدل مفهومی و کمی مناسب است. برای این منظور و در این تحقیق با استفاده از پژوهش ویگانند و همکاران (۲۰۲۱)، از مدل زیر استفاده شده است:

شکل ۳-۱: مدل مفهومی پژوهش (ویگانند و همکاران، ۲۰۲۱)

در همین راستا مدل‌های کمی تحقیق به قرار زیر هستند:

مدل ۱ (بررسی تاثیر متغیر مستقل بر وابسته اول):

$$EM_{i,t} = \alpha + \beta_1 Div_{i,t} + \beta_2 SIZE_{i,t} + \beta_3 OCF_{i,t} + \beta_4 AUDITSIZE_{i,t} + \beta_5 LEV_{i,t} + \beta_6 MTB_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

مدل ۲ (بررسی تاثیر متغیر مستقل بر وابسته در وضعیت عکس):

$$Div_{i,t} = \alpha + \beta_1 EM_{i,t} + \beta_2 SIZE_{i,t} + \beta_3 OCF_{i,t} + \beta_4 AUDITSIZE_{i,t} + \beta_5 LEV_{i,t} + \beta_6 MTB_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

تعریف مفهومی متغیرها

مدیریت سود: دی جورج (۱۹۹۹) مدیریت سود را نوعی دستکاری مصنوعی سود توسط مدیریت، جهت حصول به سطح مورد انتظار سود برای بعضی از تصمیم‌های خاص، مثل پیش بینی تحلیل گران و یا برآورد روند سودهای قبلی برای پیش بینی سودهای آتی تعریف کرده است. در این پژوهش منظور از مدیریت سود، مدیریت سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بوده که از طریق مدل تعدیل شده جونز (۱۹۹۵) محاسبه شده است.

سود تقسیمی: شرکتها در پایان سال مالی ممکن است مبادرت به توزیع بخشی از سود به دست آمده ناشی از فعالیت‌های تجاری سال یا سالهای مالی قبل را نمایند. این سیاست می‌تواند در راستای افزایش شفافیت شرکت و جلب اعتماد سهامداران تلقی شود. (ویگاندا و همکاران، ۲۰۲۱).

تعریف عملیاتی متغیرها

با توجه به تحقیق ویگاندا و همکاران (۲۰۲۱)، نحوه محاسبه متغیرها به قرار زیر خواهد بود:

تقسیم سود (DIV): این متغیر یک شاخص موهومی خواهد بود که چنانچه شرکت تقسیم سود داشته باشد عدد یک و در غیر اینصورت عدد صفر اختیار می‌کند. لازم به ذکر است که این متغیر در مدل اول نقش وابسته و در مدل دوم نقش مستقل ایفا می‌کند.

مدیریت سود (EM): این متغیر با استفاده از باقیمانده مدل تعدیل شده جونز (۲۰۰۰) محاسبه می‌شود که یک مدل استاندارد است. لازم به ذکر است که این متغیر در مدل اول نقش مستقل و در مدل دوم نقش وابسته ایفا می‌کند.

جدول شماره ۴-۲: آزمون مانایی متغیرهای پژوهش

آزمون: لوین، لین، چو			
متغیر	نماد	آماره آزمون	سطح معناداری آماره آزمون
مدیریت سود	EM	-۱۳/۸۶	۰/۰۰۰
تقسیم سود	DIV	-۶۳/۰۸	۰/۰۰۰
اندازه شرکت	Size	-۵/۰۰	۰/۰۰۰
جریان نقد عملیاتی	OCF	-۱۸/۹۶	۰/۰۰۰
اندازه حسابرس	AUDITSIZE	-۸۹/۱۱	۰/۰۰۰
اهرم مالی	LEV	-۶۳۹/۲۲	۰/۰۰۰
ارزش بازار به دفتری سهام	MTB	-۵۹/۹۲	۰/۰۰۰

همخطی متغیرها

در اقتصادسنجی همخطی چندگانه زمانی اتفاق می‌افتد که دو یا بیش از دو متغیر توضیح دهنده (مستقل) در یک تحلیل رگرسیون چندمتغیره نسبت به یکدیگر از همبستگی بالایی برخوردار باشند. منظور از همبستگی در اینجا وجود یک ارتباط خطی بین متغیرهای مستقل است. بسته به شدت همبستگی بین متغیرهای مستقل، میزان و نوع همخطی متفاوت خواهد بود.

همخطی کمابیش در همه مدل‌های رگرسیون موجود است؛ آنچه که مهم است شدت همخطی بین متغیرهای مستقل است. وجود «همخطی کامل» موجب نقض فرض‌های کلاسیک مدل رگرسیون می‌شود. در این تحقیق برای بررسی این موضوع از آزمون وایف استفاده شده است و با توجه به اینکه آماره این آزمون در کلیه موارد از عدد ۵ کوچکتر است، وجود همخطی شدید منتفی است.

جدول شماره ۴-۳: آزمون همخطی متغیرهای پژوهش

آزمون: وایف			
متغیر	نماد	آماره آزمون	آزمون: وایف
مدیریت سود	EM	۱/۰۴	
تقسیم سود	DIV	۲/۸۰	
اندازه شرکت	Size	۲/۹۳	
جریان نقد عملیاتی	OCF	۱/۷۲	
اندازه حسابرس	AUDITSIZE	۱/۰۰	
اهرم مالی	LEV	۱/۷۵	

ارزش بازار به دفتری سهام	MTB	۱/۰۲
--------------------------	-----	------

آزمونهای رگرسیون خطی فرضیه اول

برای بررسی رابطه میان متغیرها در قالب مدل یک مدل ترکیبی، پیش از انجام رگرسیون لازم است تا مفروضات آن بررسی شوند و در صورت برقراری شرایط مناسب نسبت به استفاده از آن رگرسیون می توان اقدام نمود. در ادامه به این آزمونها پرداخته شده است.

خود همبستگی پیایی

در آمار، آماره دوربین-واتسن یک آماره آزمون میباشد که برای بررسی وجود خود همبستگی بین باقیمانده ها در تحلیل رگرسیون استفاده می گردد. مقدار این آماره همواره بین ۰ تا ۴ قرار میگیرد که آستانه های مورد پذیرش آن به صورت زیر است:

مقدار ۲ برای این آماره نشانگر عدم وجود خود همبستگی میباشد که حالت مطلوب در فرضیات اصلی مربوط به باقیمانده ها در تحلیل رگرسیون می باشد. دامنه مطلوب این آماره بین ۱/۵ تا ۲/۵ است. لازم به ذکر است مقدار آماره آزمون اگر کمتر از ۱ یا بیشتر از ۳ باشد زنگ هشدار برای وجود خود همبستگی مثبت یا منفی بین باقیمانده می باشد. بر اساس نتایج، وجود خود همبستگی پیایی در رگرسیون مدل اول منتفی است.

جدول شماره ۴-۴: آزمون خود همبستگی پیایی

شاخص	نماد	آماره شاخص
دوربین واتسون	Dorbin-watson	۱/۸۸

ناهمسانی واریانس

یکی از موضوعات مهمی که در اقتصاد سنجی با آن برخورد می شود موضوع واریانس ناهمسانی است. واریانس ناهمسانی به این معناست که در تخمین مدل رگرسیون مقادیر جملات خطا دارای واریانسهای نابرابر هستند. در واقع در تخمین رگرسیون که با استفاده از روش حداقل مربعات معمولی انجام می شود ابتدا فرض می شود که تمامی جملات خطا دارای واریانسهای برابر هستند و بعد از آن که مدل تخمین زده شد، با استفاده از یک سری روش ها و تکنیک ها به بررسی این فرض پرداخته می شود که آیا واقعاً در مدل واریانس همسانی وجود ندارد؟ برای این منظور از آزمون ال. ام. آرچ استفاده می شود. بر طبق نتایج با تایید فرض صفر، وجود مشکل ناهمسانی واریانس منتفی است.

جدول شماره ۴-۵: آزمون ناهمسانی واریانس

آزمون	نماد	آماره آزمون	سطح معناداری آماره آزمون
ال. ام. ارچ	L.M.Arch	۱/۴۶	۰/۲۲۶۴

کفایت کلی مدل

سرانجام اینکه به منظور بررسی کفایت کلی مدل، از آزمون F استفاده می‌شود. اساس این آزمون بر نگرش کلی به فرآیند تحلیل بوده و نیکویی کلی برازش را مورد بررسی قرار می‌دهد. با توجه به نتایج مندرج در جدول، به دلیلی رد فرض صفر آزمون، می‌توان به قطعیت از نیکویی برازش و کفایت کلی آن اطمینان حاصل کرد.

جدول شماره ۴-۶: آزمون کفایت کلی مدل

آزمون	نماد	آماره آزمون	سطح معناداری آماره آزمون
فیشر	F	۷/۷۶	۰/۰۰۰

با توجه به تامین تمامی شرایط لازم می‌توان از برازش صورت گرفته جهت تفسیر فرضیه استفاده کرد. لازم به ذکر است به جهت ترکیبی بودن داده‌ها، ضرورت دارد تا روش برآورد نیز مشخص گردد که برای این منظور دو آزمون لیمر و هاسمن تعریف شده‌اند.

آزمون لیمر

اولین گام در تخمین‌های مدل‌های ترکیبی تعیین نمودن قیود وارد شده بر مدل اقتصادسنجی است. به عبارت دیگر ابتدا باید مشخص کنیم که رابطه رگرسیونی در نمونه مورد بررسی دارای عرض از مبدأهای ناهمگن و شیب همگن است یا اینکه فرضیه عرض از مبدأهای مشترک و شیب مشترک در بین مقاطع (مدل داده‌های تلفیقی) پذیرفته می‌شود. بدین منظور آزمون لیمر مورد استفاده قرار می‌گیرد. بر اساس نتیجه به دست آمده با رد فرض صفر، می‌توان بیان داشت که داده‌ها از نوع داده‌های تابلویی (عرض از مبدأ در تمام مقاطع برابر هستند) می‌باشد.

جدول شماره ۴-۷: آزمون انتخاب بین داده‌های پانلی یا پولینگ

آزمون	نماد	آماره آزمون	سطح معناداری آماره آزمون
لیمر	F	۷/۷۲	۰/۰۰۰

آزمون هاسمن

فصلنامه کنکاش مدیریت و حسابداری، جلد ۲، شماره ۳، پاییز ۱۴۰۱

بر اساس نتیجه آزمون لیمر و به دلیل تلفیقی بودن داده ها لازم است تا با انجام آزمون هاسمن نسبت به تعیین یکی از دو روش اثرات ثابت یا تصادفی اقدام نمود. بر اساس نتیجه به دست آمده از این آزمون، فرض صفر آزمون رد شده و نتیجه گرفته می شود که داده ها از نوع تلفیقی با اثرات ثابت هستند.

جدول شماره ۴-۸: آزمون انتخاب بین اثرات ثابت یا اثرات تصادفی

آزمون	نماد	آماره آزمون	سطح معناداری آماره آزمون
هاسمن	H	۳۷/۹۰	۰/۰۰۰

بررسی نتایج رگرسیون (آزمون معناداری ضرایب)

پس از انجام آزمونهای لازم برای سنجش مناسب بودن رگرسیون انجام شده می توان نسبت به بررسی روابط مورد نظر تحقیقی با استفاده از آزمون t اقدام نمود. نتایج مورد اشاره در جدول زیر به نمایش درآمده اند.

جدول شماره ۴-۹: آزمون معناداری ضرایب

فرضیه پژوهش: سود تقسیمی بر مدیریت سود تاثیر معناداری دارد.				
متغیر	نماد	ضریب	آماره t	سطح معناداری
عرض از مبدا	C	-۰/۰۲	۰/۷۹	۰/۵۱۳۸
تقسیم سود	DIV	-۰/۱۳	-۳/۲۶	۰/۰۰۱۱
اندازه شرکت	Size	۰/۰۳	۱/۱۱	۰/۰۹۵۲
جریان نقد عملیاتی	OCF	-۰/۲۵	-۳/۰۱	۰/۰۰۲۹
اندازه حسابرس	AUDITSIZE	-۰/۰۳	-۰/۹۸	۰/۳۲۰۸
اهرم مالی	LEV	۰/۱۲	۲/۸۸	۰/۰۱۲۵
ارزش بازار به دفتری سهام	MTB	-۰/۱۱	-۲/۹۶	۰/۰۰۹۸
ضریب تعیین تعدیل شده	R ^۲	۰/۴۹		

همانگونه که می توان دید، ضریب متغیر تقسیم سود (β) برابر با $-۰/۱۳$ - با سطح معناداری (Sig) برابر با $۰/۰۰۱۱$ است که نشان می دهد تقسیم سود تاثیر منفی و معناداری بر مدیریت سود شرکت دارد. بدین ترتیب فرضیه اول پژوهش تایید می شود. بدین معنا که با افزایش تقسیم سود، احتمال بروز مدیریت سود کاهش خواهد یافت.

آزمونهای رگرسیون خطی فرضیه دوم

در بخش دوم با توجه به موهومی بودن متغیر وابسته یعنی تقسیم سود، از رگرسیون خطی لجستیک استفاده می‌شود. در این بخش آزمونهای هاسمر لمشو و ال آر برای سنجش مناسب بودن کیفیت رگرسیون استفاده می‌شوند:

آزمون هوسمر - لمشومدل‌های پژوهش

این شاخص مقدار متغیر وابسته مشاهده شده را با متغیر وابسته پیش‌بینی شده بر اساس مدل مقایسه میکند و چنانچه این تفاوت معنادار نباشد، نیکوئی برازش حاصل است. یک از شاخص‌های نیکویی برازش آماره هوسمر - لمشو می‌باشد که در سال ۱۹۸۹ توسط هوسمر و لمشو ارائه گردیده است. بر اساس این آماره مشاهدات بر اساس میزان احتمال پیش‌بینی شده در چند گروه یکسان طبقه بندی شده و طبق رابطه زیر مورد آزمون قرار می‌گیرد:

$$HL = \sum_{j=1}^G \frac{n_j (\tilde{P}_{1j} - \tilde{Q}_{1j})^2}{\tilde{P}_{1j} (1 - \tilde{P}_{1j})} \sim \chi^2$$

در این آماره G تعداد گروه‌ها، n_j تعداد کل مشاهدات در J امین گروه، P_{1j} احتمالات برآورد شده در J امین گروه و Q_{1j} احتمالات مشاهده شده در J امین گروه می‌باشد. این آماره از توزیع کای دو برخوردار بوده و دارای درجه آزادی $G-2$ می‌باشد. فرضیه صفر این آماره بصورت زیر می‌باشد:

$$\begin{cases} H_0 : P_{1j} = Q_{1j} & \text{For all } j \\ H_1 : P_{1j} \neq Q_{1j} & \text{For any } j \end{cases}$$

در این آماره زمانی که مقدار احتمال بیشتر از ۵ درصد باشد فرضیه H_0 پذیرفته شده و بیانگر این است که تفاوت متغیر وابسته مشاهده شده با متغیر وابسته پیش‌بینی شده معنادار نبوده و نیکوئی برازش حاصل شده است. نتایج آزمون مذکور در جدول ۴-۱۰ آورده شده است. بر اساس نتایج آزمون با توجه به بزرگتر از ۰/۰۵ بودن احتمال آماره، فرض صفر تایید شده و می‌توان نتیجه گرفت که مدلها به خوبی برازش شده‌اند.

جدول ۴-۱۰: نتایج آزمون هوسمر - لمشو

مدل	آماره آزمون	احتمال آماره	وضعیت
لجستیک	۱۰/۵۵	۰/۲۲۲۲	تایید فرض صفر

آزمون ال. آر مدل‌های پژوهش

علاوه بر آزمون هاسمر لمشو که به صورت جزئی تری به بررسی مناسب بودن برازش صورت گرفته می پردازد، آماره LR دیدگاهی کلیاز مناسب بودن برازشها را به دست میدهد. چنانچه سطح معناداری این آزمون (برخلاف آزمون هاسمر لمشو)، زیر ۰/۰۵ باشد، ضمن رد فرض صفر می توان نتیجه گرفت که برازشهای صورت گرفته به طور کلی مناسب و قابل اعتماد هستند.

جدول ۴-۱۱ نتایج به دست آمده از این آزمون را برای هر شش مدل پژوهش مورد سنجش قرار داده است و آنچنان که پیداست کلیه مدلها بر اساس اسین شاخص از وضعیت مطلوبی برخوردار بوده و قابل اعتماد هستند.

جدول ۴-۱۱: نتایج آزمون ال آر

مدل	آماره آزمون	احتمال آماره	وضعیت
لجستیک	۶۲۷/۱۳	۰/۰۰۰	رد فرض صفر

بررسی روابط و فرضیه‌ها

با توجه به تایید کیفیت مطلوب برازش انجام گرفته توسط هر دو معیار، اینک می توان با اطمینان از قابل اعتماد بودن برازش، نسبت به تفسیر روابط اقدام کرد. نتایج در جدول ۴-۱۲- برای مدل دوم پژوهش گزارش شده است.

جدول شماره ۴-۱۲: آزمون معناداری ضرایب مدل دوم پژوهش

فرضیه پژوهش: مدیریت سود بر سود تقسیمی تاثیر معناداری دارد.				
متغیر	نماد	ضریب	آماره	سطح معناداری
عرض از مبدا	C	-۰/۰۹	۱/۳۶	۰/۰۴۵۵
مدیریت سود	EM	-۰/۳۹	-۵/۱۱	۰/۰۰۰
اندازه شرکت	Size	۰/۰۱	۱/۰۱	۰/۲۲۱۵
جریان نقد عملیاتی	OCF	۰/۳۰	۳/۴۹	۰/۰۰۰۹
اندازه حسابرس	AUDITSIZE	۰/۱۲	۱/۹۶	۰/۰۲۱۱
اهرم مالی	LEV	-۰/۱۹	-۳/۴۲	۰/۰۰۱۸
ارزش بازار به دفتری سهام	MTB	۰/۱۹	۳/۱۸	۰/۰۰۲۹
ضریب تعیین مک فادن	MF	۰/۵۶		

همانگونه که می توان دید، ضریب متغیر مدیریت سود (β) برابر با -۰/۳۹- با سطح معناداری (Sig) برابر با ۰/۰۰۰ است که نشان می دهد مدیریت سود تاثیر منفی و

معناداری بر تقسیم سود شرکت دارد. بدین ترتیب فرضیه دوم پژوهش نیز تایید می شود. بدین معنا که با افزایش مدیریت سود، احتمال تقسیم سود کاهش خواهد یافت.

۷- خلاصه نتایج فرضیه های تحقیق:

بر اساس یافته های فصل قبل، طبق آنچه در جدول ۵-۱ نشان داده شده است، با رد فرض صفر در هر دو فرضیه، می توان گفت که هر دو فرضیه پژوهش مورد تایید قرار گرفته اند.

جدول ۵-۱- خلاصه یافته های تحقیق

فرضیات تحقیق	نتایج
فرضیه اول: سود تقسیمی بر مدیریت سود تاثیر معناداری دارد.	رد H_0
فرضیه دوم: مدیریت سود بر سود تقسیمی تاثیر معناداری دارد.	رد H_0

بر اساس بخش اول نتایج به دست آمده مشخص شده است که سود تقسیمی بیشتر احتمال بروز مدیریت سود را کاهش خواهد داد.

این موضوع را می توان در راستا دیدگاه تاثیر مطلوب شفافیت شرکتی بر کاهش عدم تقارن اطلاعاتی قلمداد کرد. بدین معنا که شرکت‌هایی که سود بیشتری تقسیم می کنند مایل به ارائه گزارش دقیق از فعالیت صورت گرفته خود هستند و به عنوان عاملی مثبت در جهت جلب اعتماد سرمایه گذاران به آن نگاه می کنند. در نتیجه با افشای بهتر فعالیت های صورت گرفته و افزایش شفافیت اطلاع رسانی احتمال بروز مدیریت سود نیز به طور طبیعی کاهش خواهد یافت.

این یافته را می توان همسو با مطالعات هوآنگ و همکاران (۲۰۰)، ویگان و همکاران (۲۰۲۱)، محفوظی و همکاران (۱۴۰۰) و یعقوبی و موسوی (۱۴۰۰) قلمداد کرد. همگی این مطالعات به نوعی تاثیر سود و شفافیت اطلاع رسانی در زمینه سود بر کنترل رفتارهای فرصت طلبانه مدیران و در نتیجه کاهش مدیریت سود رار مورد تایید قرار داده اند. همچنین بخش دوم نتایج به نوعی در راستای بخش اول نتایج به دست آمده نشان داد که بروز مدیریت سود تاثیر منفی بر تقسیم سود خواهد گذاشت.

ادبیات موجود دیدگاه دوگانه ای در خصوص مدیریت سود و تبعات آن دارد. هیلی و والن (۱۹۹۹) معتقدند، که مدیریت سود زمانی رخ می دهد که مدیر برای گزارشگری مالی از قضاوت شخصی خود استفاده می کند و این مار را با هدف گمراه کردن برخی از

فصلنامه کنکاش مدیریت و حسابداری، جلد ۲، شماره ۳، پاییز ۱۴۰۱

سهامداران درباره‌ی عملکرد واقعی یا برای تاثیر در نتایج قراردادهایی که به ارقام حسابداری گزارش شده بستگی دارند، انجام می‌دهد. اسکات (۱۹۹۷) به مدیریت سود، به عنوان اختیار شرکت در انتخاب سیاست‌های حسابداری برای دستیابی به برخی از اهداف مدیر، اشاره می‌کند. کلاگ (۱۹۹۱) دو انگیزه‌ی اصلی برای مدیریت سود تعریف می‌کند: تشویق سرمایه‌گذاران برای خرید سهام شرکت و افزایش ارزش بازار شرکت. دی (۱۹۸۸) بیان می‌کند که مدیریت سود معمولاً از استفاده‌ی مدیران از مزایای عدم تقارن اطلاعاتی ناشی می‌شود و دو مسئله‌ی مهم را مطرح نموده است. اول، برای افزایش پاداش مدیران که سرمایه‌گذاران آن را تامین می‌کنند، سود دستکاری می‌شود و دوم، سرمایه‌گذاران بالفعل تمایل دارند که بازار برداشت بهتری از ارزش شرکت داشته باشد. بنابراین، انتقال ثروت بالقوه از سرمایه‌گذاران جدید به سرمایه‌گذاران قدیمی که ایجادکننده‌ی یک تقاضای داخلی برای مدیریت سود هستند، به وجود می‌آید. همچنین از دیدگاه وایلد و همکاران (۲۰۰۱)، مدیریت سود به مداخله‌ی عمومی مدیریت در فرآیند تعیین سود که غالباً در راستای اهداف دلخواه مدیریت می‌باشد، اطلاق می‌گردد. با افزایش منابع در اختیار مدیریت، میزان افراد ذینفع در مورد شرکت نیز افزایش می‌یابد که پیامد چنین شرایطی بروز تضاد منافع است. در نتیجه تضاد منافع، تنها منافع سهامداران مطرح نیست، بلکه منافع کلیه‌ی ذینفعان؛ شامل اعتبار دهندگان، کارمندان، جامعه و غیره مطرح است.

با بررسی این تحقیقات و دیدگاه‌ها می‌توان نتایج این تحقیق را همسو با مطالعاتی دانست که مدیریت سود را رفتاری فرصت طلبانه می‌دانند. در نتیجه با بروز این نوع رفتارها، ارزش شرکت آسیب خواهد دید و در نتیجه احتمال تقسیم سود نیز کاهش خواهد یافت.

منابع

- آذر، عادل. منصور مومنی. (۱۳۸۹). «آمار و کاربرد آن در مدیریت»، جلد اول، چاپ چهاردهم، انتشارات سمت، تهران.
- ابراهیمی، سیدکاظم، بهرامی نسب، علی و ممثلی، رضا (۱۳۹۵). «تاثیر بحران مالی بر کیفیت سود، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی»، شماره ۴، دوره ۲۳، صص ۴۴۴-۴۱۵
- تقفی، علی و پوریا نسب، آرمین (۱۳۸۹)، «نظریه مدیریت سود»، تحقیقات حسابداری، سال دوم، شماره ششم، ص ۶۰.

جلیلی، صابر و قیصری، فرزاد (۱۳۹۴)، بررسی ارتباط بین کیفیت سود و مسئولیت پذیری اجتماعی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دانش حسابداری، شماره ۵۷، صص ۲۵-۳۸

خدادای، ولی و جان جانی (۱۳۹۱)، بررسی رابطه مدیریت سود و سودآوری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پژوهش های حسابداری مالی، دوره ۳، شماره ۱، صص ۹۶-۷۷
دزفولی، بابک؛ صالحی، اله کرم؛ جرجزاده، علیرضا (۱۳۹۸)، بررسی تاثیر عدم اقتصادی بر مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی و مدیریت سود، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، شماره ۳۰، صص ۹۵-۱۱۶

دموری، داریوش و دیگران (۱۳۹۰)، «بررسی رابطه بین هموارسازی سود، کیفیت سود و ارزش شرکت در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران»، پژوهش های حسابداری مالی، سال سوم، شماره اول، صص ۸۷-۹۹

سرلک، نرگس و اکبری، مینا (۱۳۹۲)، رابطه بین معالات با اشخاص وابسته و مدیریت سود، فصلنامه بررسی های حسابداری و حسابرسی، دوره ۲۰، شماره ۴، صص ۷۷-۹۲

سنجری، افسانه (۱۳۹۹)، بررسی تاثیر شاخص های کلان اقتصادی بر مدیریت سود در شرکت‌های فعال در بازار سرمایه، پایان نامه کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی سمنگان
شباهنگ، رضا (۱۳۸۷)، «تئوری حسابداری»، مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی سازمان حسابرسی.

صیادی پور، محسن و هرتمنی، امیر (۱۴۰۰)، پیش‌بینی خطر آشفته‌گی مالی با استفاده از اقدامات حاکمیت شرکتی، فصلنامه مدیریت کسب و کار، شماره ۵۰، صص ۳۶۳-۳۸۳
قدرتی، حسن و فیضی، سعید (۱۳۹۴)، تاثیر حاکمیت شرکتی بر میزان مدیریت سود در بازار بورس اوراق بهادار تهران، دانش حسابرسی، شماره ۵۸، صص ۲۳۲-۲۰۵
کردستانی، غلامرضا (۱۳۸۳)، بررسی و تبیین رابطه بین کیفیت سود و واکنش بازار به تغییرات سود، پایان نامه دکتری دانشگاه تهران

محفوظی، غلامرضا؛ جهانبخشی، سعید و وطن پرست، محمدرضا (۱۴۰۰). بررسی تاثیر اقلام تعهدی اختیاری بر سیاست تقسیم سود، رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، شماره ۵۷، صص ۴۲-۵۴

مشایخی، بیتا و صفری، مریم (۱۳۸۵)، «وجه نقد ناشی از عملیات و مدیریت سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس تهران»، فصل نامه بررسی های حسابداری و حسابرسی، سال سیزدهم، شماره ۴۴، صص ۷۳-۸۵

فصلنامه کنکاش مدیریت و حسابداری، جلد ۲، شماره ۳، پاییز ۱۴۰۱

مشایخی، بابک و حسین پور، امیر حسی (۱۳۹۵)، بررسی رابطه بین مدیریت سود واقعی و مدیریت سود تعهدی در شرکت های مشکوک به تقلب بورس اوراق بهادار تهران، مطالعات تجربی حسابداری، شماره ۴۹، صص ۵۲-۲۹

مشکی، مهدی و نوردیده، لطفی (۱۳۹۱)، «بررسی تاثیر هموارسازی سود بر مدیریت سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران»، مجله پژوهش های حسابداری مالی، ش ۱۱، صص ۱۰۵-۱۱۸

مزینی، امیرحسین (۱۳۹۰)، ارزیابی روش های تامین مالی در اقتصاد ایران، مجله راهبرد توسعه، شماره ۲۶، صص ۲۰۹-۱۷۷

Abernathy, J.L., Herrmann, D., Kang, T., Krishnan, G.V., ۲۰۱۳. Audit committee financial expertise and properties of analyst earnings forecasts. *Adv. Acc.* ۲۹ (۱), ۱-۱۱. <http://dx.doi.org/10.1016/j.adiac.2012.12.001>.

Aksu, M., Espahbodi, H., ۲۰۱۶. The impact of IFRS adoption and corporate governance principles on transparency and disclosure: the case of bursa istanbul. *Emerg. Mark. Finance Trade* ۵۲ (۴), ۱۰۱۳-۱۰۲۸.

Ashbaugh, H., Daniel, W. C., & Ryan, L. (۲۰۰۶). The effect of corporate governance on firms' credit ratings. *Journal of Accounting and Economics*, ۴۲(۱e۲), ۲۰۳e۲۴۳.

Badolato, P.G., Donelson, D.C., Ege, M., ۲۰۱۴. Audit committee financial expertise and earnings management: the role of status. *J. Acc. Econ.* ۵۸ (۲-۳), ۲۰۸-۲۳۰.

<http://dx.doi.org/10.1016/j.jacceco.2014.08.006>. Bajra, U., Cadez, S., ۲۰۱۷. The impact of corporate governance quality on earnings management: evidence from European companies cross-Listed in the USA. *Aust. Acc. Rev*

Beckmann, K., Escobari, D., & Ngo, T. (۲۰۱۹). The real earnings management of cross-listing firms. *Global Finance Journal*, ۴۱, ۱۲۸-۱۴۵.

Bajra, U., Cadez, S., ۲۰۱۸. Audit committees and financial reporting quality, *Economic Systems*. <https://doi.org/10.1016/j.ecosys.2017.03.002>

Bajra, U., Cadez, S., ۲۰۱۷. The impact of corporate governance quality on earnings management: evidence from European companies cross-Listed in the USA. *Aust. Acc. Rev.* <http://dx.doi.org/10.1111/auar.12176>. (forthcoming issues).

Bantleon, U., Bassen, A., D'Arcy, A., Huckle, A., Kohler, A.G., Pedell, B., ۲۰۱۱. Implementation of Article ۴۱ of the ۸th EU Directive in the EU member states –impact on internal governance mechanisms. *Int. J. Corporate Gov.* ۲ (۲), ۱۴۰.

Bharath, T., J. Sunder, and S. Sunder. ۲۰۰۸. Accounting quality and debt contracting. *The accounting review* ۸۳: ۱-۲۸.

Biddle, G., G. Hilary, and R. Verdi. ۲۰۰۹. How does financial reporting quality relate to investment efficiency? *Journal of Accounting and Economics* ۴۸(۱۱۲-۱۳۱).

Brancho, A., Fernando, S. and Alexandrou, C. (۲۰۱۸). "The relationship between corporate governance and bankruptcy according to the amount of debt", *Journal of Financial Economics*, forthcoming. pp: ۴۷-۹۶.

Bajra, U., Cadez, S., ۲۰۱۷. The impact of corporate governance quality on earnings management: evidence from European companies cross-Listed in the USA. *Aust. Acc. Rev*

Bajra, U., Cadez, S., ۲۰۱۸. Audit committees and financial reporting quality, *Economic Systems*. <https://doi.org/10.1016/j.ecosys.2017.03.002>

Bantleon, U., Bassen, A., D'Arcy, A., Hucke, A., Kohler, A.G., Pedell, B., ۲۰۱۱. Implementation of Article ۴۱ of the ۸th EU Directive in the EU member states –impact on internal governance mechanisms. *Int. J. Corporate Gov.* ۲ (۲), ۱۴۰.

Baker, Y.T.; Chan, H.; Cheng, R.K.; Chi, W. (۲۰۱۷). The impact of internal audit attributes on the effectiveness of internal control over operations and compliance. *Journal of Accounting contemporary*

accounting and economics, ۱۵(۱), ۱-۱۹.

Cadez, S., Guilding, C., ۲۰۰۸. An exploratory investigation of an integrated contingency model of strategic management accounting. *Acc. Organ. Soc.* ۳۳ (۷-۸), ۸۳۶-۸۶۳

Carcello, Joseph V., Hollingsworth, Carl W., Klein, April, Neal, Terry L., ۲۰۰۶. Audit Committee Financial Expertise, Competing Corporate Governance Mechanisms, and Earnings Management. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=۸۸۷۵۱۲>

Chen, D., Fan, C., Shen, Y., ۲۰۱۵. Top management and employees: the comparison and interaction of incentive effectiveness. *Manage.*

Črnigoj, M., Verbič, M., ۲۰۱۴. Financial constraints and corporate investments during the current financial and economic crisis: the credit crunch and investment decisions of Slovenian firms. *Econ. Syst.* ۳۸ (۴), ۵۰۲-۵۱۷.

Callen, J.L., and Fang, X. (۲۰۱۳). "Institutional Investor stability and Crash Risk: Monitoring or Expropriation?" *Journal of Banking & Finance*, ۳۷(۸), ۳۰۴۷-۳۰۶۳

Carcello, Joseph V., Hollingsworth, Carl W., Klein, April, Neal, Terry L., ۲۰۰۶. Audit Committee Financial Expertise, Competing Corporate Governance Mechanisms,

Cardilalls, H.B., Lee, E., Walker, M., Zeng, C., ۲۰۱۴. Incentives or standards: what determines accounting quality changes around IFRS doption? *Eur. Acc. Rev.* ۲۴ (۱), ۳۱-۶۱.

Chen, F., O.Hope, Q.Li, and X.Wang. ۲۰۱۱. financial reporting quality and investment efficiency of private firms in emerging markets. *The accounting review* ۸۶, ۱۲۵۵-۱۲۸۸.

Cadez, S., Guilding, C., ۲۰۰۸. An exploratory investigation of an integrated contingency model of strategic management accounting. *Acc. Organ. Soc.* ۳۳ (۷-۸), ۸۳۶-۸۶۳

Carcello, Joseph V., Hollingsworth, Carl W., Klein, April, Neal, Terry L., ۲۰۰۶. Audit Committee Financial Expertise, Competing Corporate Governance Mechanisms, and Earnings Management. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=۸۸۷۵۱۲>

Črnigoj, M., Verbič, M., ۲۰۱۴. Financial constraints and corporate investments during the current financial and economic crisis: the credit crunch and investment decisions of Slovenian firms. *Econ. Syst.* ۳۸ (۴), ۵۰۲-۵۱۷.

Dhaliwal, D., Naiker, V., Navissi, F., ۲۰۱۰. The association between accruals quality and the characteristics of accounting experts and mix of expertise on audit committees. *Contemp. Acc. Res.* ۲۷ (۳), ۷۸۷-۸۲۷.

<http://dx.doi.org/۱۰.۱۱۱۱/j.۱۹۱۱-۳۸۴۶.۲۰۱۰.۰۱۰۲۷.x>. Dechow, P.M., Sloan, R.G., Sweeney, A.P., ۲۰۰۲. Detecting earnings management. *Acc. Rev.* ۷۰ (۲), ۱۹۳-۲۲۵. <http://dx.doi.org/۱۰.۲۳۰۷/۲۴۸۳۰۳>.

Dechow, P.M., Kothari, S.P., Watts, L.R., ۱۹۹۸. The relation between earnings and cash flows. *J. Acc. Econ.* ۲۵ (۲), ۱۳۳-۱۶۸

DeGeorge, F., Patel, J., Zeckhauser, R., ۱۹۹۹. Earnings management to exceed thresholds. *J. Bus.* ۷۲ (۱), ۱-۳۳.

Dezoort, F.T., Hermanson, D.R., Archambeault, D.S., Reed, S. a., ۲۰۰۲. Audit committee effectiveness: a synthesis of the empirical audit committee literature. *J. Acc. Lit.* ۲۱, ۳۸-۷۵.

Dhaliwal, D., Naiker, V., Navissi, F., ۲۰۱۰. The association between accruals quality and the characteristics of accounting experts and mix of expertise on audit committees. *Contemp. Acc. Res.* ۲۷ (۳), ۷۸۷-۸۲۷.

Daniel , N. D., D. J . Denis , and L.Naveen . ۲۰۰۲ . Sources of financial flexibility : Evidence from cash flow shortfalls . working paper . purdue university .

Dechow , p ., and I . Dichev . ۲۰۰۲ . The quality of accruals and earnings : The role of accrual estimation errors . The accounting review ۷۷، ۳۵-۵۹ .

Dechow, P.M., Sloan, R.G., Sweeney, A.P., ۱۹۹۵. Detecting earnings management. *Acc. Rev.* ۷۰ (۲), ۱۹۳-۲۲۵. [http://dx.doi.org/۱۰,۲۳۰۷/۲۴۸۳۰۳](http://dx.doi.org/۱۰.۲۳۰۷/۲۴۸۳۰۳).

Dechow, P.M., Kothari, S.P., Watts, L.R., ۱۹۹۸. The relation between earnings and cash flows. *J. Acc. Econ.* ۲۵ (۲), ۱۳۳-۱۶۸

Degeorge, F., Patel, J., Zeckhauser, R., ۱۹۹۹. Earnings management to exceed thresholds. *J. Bus.* ۷۲ (۱), ۱-۳۳.

Dezort, F.T., Hermanson, D.R., Archambeault, D.S., Reed, S. a., ۲۰۰۲. Audit committee effectiveness: a synthesis of the empirical audit committee literature. *J. Acc. Lit.* ۲۱, ۳۸-۷۵.

Guo, J., Huang, P., Zhang, Y., Zhou, N., ۲۰۱۶. The effect of employee treatment policies on internal control weaknesses and financial restatements. *Account. Rev.* ۹۱ (۴), ۱۱۶۷-۱۱۹۴.